

Bilag.

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Det retsvidenskabelige institut.

Den 27. maj 1970.

I skrivelse af 20. april 1970 (j.nr. 3.kt.RJ 1014/1970) har indenrigsministeriet under henvisning til § 18, stk. 4, i kgl. anordning nr. 223 af 5. oktober 1936 om Københavns Universitets organisation bedt det rets- og statsvidenskabelige fakultet ved Københavns Universitet om en udtalelse om, hvorvidt grundlovens § 29, stk. 1, måtte være til hinder for, at der ved lov gives udenrigsministeriets udsendte medarbejdere m. v. adgang til at afgive stemme ved valg til folketinget.

I denne anledning afgiver professorerne Bent Christensen og Allan Philip som de nærmest sagkyndige efter fakultetets bestemmelse nedenstående udtalelse:

1. Det rejste spørgsmål falder inden for en gammelkendt statsretlig problemkreds.

Grundloven er i vidt omfang formuleret således, at den i sin tekst anvender begreber, hvis indhold ikke fastlægges i grundloven selv, men i anden gældende ret. Overalt, hvor denne formuleringsteknik er anvendt, opstår spørgsmålet, om et begreb ved således at blive optaget som en såkaldt *retlig forudsætning* i grundloven i større eller mindre omfang får grundlovs karakter og følgelig kun kan ændres efter den særlige grundlovsprocedure, eller om det fortsat tilhører anden gældende ret og følgelig kan ændres uden den besværlige grundlovsprocedure f. eks. ved lov.

Om dette problem findes en omfattende litteratur. Der henvises til *H. Matzen*: Den danske Statsforfatningsret 4. udgave 1910. I s. 216 ff, *K. Berlin*: Den danske Statsforfatningsret, 2. udgave 1939.II. s. 49 ff, *Ernst Andersen*: Forfatning og sædvane. 1947, *Ross og Ernst Andersen*: Dansk statsforfatningsret. 1948 s. 85 f, *Poul Andersen*: Dansk statsforfatningsret. 1954 s. 440 f, *Bent Chri-*

stensen i Betænkning nr. 282/1961 Fremtidige ansættelsesformer for statens faste personale s. 22-23 og *Alf Ross*: Dansk statsforfatningsret.I 2. udgave 1966 s. 173-74. Der er nuanceforskelle mellem disse fremstillinger, men to forhold står på grundlag af hidtidig opfattelse ganske fast:

- 1) Det kan være tvivlsomt, i hvilket omfang retlige forudsætninger fuldstændig kan afskaffes; men lovgivningsmagten har under alle omstændigheder en betydelig frihed med hensyn til den nærmere fastlæggelse af forudsætningernes indhold.
- 2) Svaret på spørgsmålet om graden af forudsætningernes bindende karakter beror på en konkret fortolkning af hver af de grundlovsbestemmelser, hvori begreber, hentet fra gældende ret i øvrigt, forekommer.

2. Grundloven har altid stillet krav om fast bopæl som en af valgrets betingelserne. Før grundloven af 1915 var betingelsen formulert som et krav om fast bopæl i et år i den valgkreds eller den stad, hvori vedkommende opholder sig på den tid, valget foregår, Junigrundlovens § 35 og den gennemsete grundlovs § 30. Grundlovene af 1915 og 1920 § 30 formulerer valgrets betingelsen som et krav om fast bopæl i landet, og grundloven af 1953 § 29 kræver fast bopæl i riget.

Det er åbenbart, at bopælskravet uanset dets nærmere udformning — ligesom kravet om dansk indfødsret — er udtryk for et ønske om, at kun de, som er nærmere knyttet til det danske samfund, skal have valgret til dettes centrale folkevalgte organ, jfr. *Ross*: Dansk statsforfatningsret.I 2. udgave s. 288-89 og *Max Sørensen*: Statsforfatningsret. 1969 s. 70-71.